VOORWOORD

Ongeveer dertig jaar zijn thans verlopen sedert de oorlog van 1914—1918, de Eerste Wereldoorlog, uitbrak. Deze dertig jaren zijn vol van bittere ervaringen geweest. De belangrijkste daarvan zijn ongetwijfeld, dat tweemaal een wereldoorlog kon uitbreken met alle onbeschrijflijke ellende daaraan verbonden. Daarnaast zijn er ook zeer aanzienlijke moeilijkheden geweest die meer typisch van economische aard waren: denken wij aan de hongersnood in Rusland, de inflatieperiode in Duitsland, de wereldcrisis van 1929 met zijn grote werkloosheid. De betekenis dezer economische moeilijkheden is tweeërlei: zij hebben belang op zichzelf en zij vragen onze aandacht, omdat sommige hunner mede hebben bijgedragen tot het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog.

De wereld heeft de economische rampen niet slechts ondergaan; zij heeft gepoogd ze te keren, waarbij een veelheid van zeer uiteenlopende methoden is aangewend. Het succes dezer pogingen is zeer verschillend geweest; naast volslagen mislukkingen zijn er gevallen aan te wijzen, waar het doel min of meer bereikt werd.

Het spreekt van zelf dat men zich de lering dezer zo dramatische periode te nutte wil maken en zich afvraagt: welke maatregelen van economische politiek hebben meer, welke minder succes geboekt? Wanneer wij een antwoord op deze vraag kunnen geven, mogen wij hopen, voor sommige der slechtste ervaringen in de toekomst gespaard te blijven. Dit boek wil daartoe een bijdrage leveren. Na een kroniek van de economische geschiedenis der laatste dertig jaren tracht het een analyse dezer gebeurtenissen te geven en tenslotte de lering daaruit te trekken voor de plannen die thans nodig zijn. Daarbij beperkt het zich, zoveel als maar enigszins mogelijk is, tot het economisch aspect der zaken. Hieruit moet vooral niet de conclusie worden getrokken, dat andere aspecten van geen belang zouden zijn; de schrijver is van het tegendeel overtuigd. Hij is zich

zeer goed bewust, maar een deel van de legkaart van de wederopbouw ineen te hebben gepast.

Aan de andere kant zal, in een uitgemergelde wereld, het economisch gezichtspunt reeds uit zichzelf belangrijk zijn. Ook meent een schrijver als Carr zelfs:

„Ultimately, the best hope of progress towards international conciliation seems to lie along the path of economic reconstruction" [1].

In economisch opzicht kan thans heel wat meer door de regeringen worden gepresteerd dan tien of twintig jaar geleden. Het publiek staat echter, in het bijzonder in ons land, voor deze mogelijkheden nog niet zozeer open als gewenst is. Voor alle groepen der bevolking zal het heilzaam zijn, indien zij tegenover deze vraagstukken een ondogmatische houding aannemen. De wijze waarop de econoom de maatschappelijke problemen ziet, is door haar oorsprong samenbindend en verzoenend. Daarom kan ook voor een binnenlandse eenheid het economisch herstel een kristallisatiepunt zijn.

Dit boek wil ook daartoe een bijdrage leveren. Het geeft vooral de hoofdlijnen van de vele en grote vraagstukken en tracht deze enigszins overzienbaar te maken. Het boek biedt geen zuivere wetenschap, en zeker geen voltooide wetenschap. Het leven vraagt af en toe ook van de wetenschapsman daden, zelfs wanneer de theorie nog niet klaar is. Hij moet dan, als bij zoveel in 't leven, „er van maken, wat er van te maken is". Aldus neme men dit geschrift.

Het is in de eerste plaats voor een groter publiek dan alleen de vakgenoten bedoeld. De vakgenoot zal er dan ook niet veel nieuws in vinden. In zijn aandacht beveel ik gaarne de hoofdstukken 11 en 14 aan. Wie alleen de geschiedenis van de achter ons liggende dertig jaren wil opfrissen, kan volstaan met de eerste zeven hoofdstukken. De laatste zes hoofdstukken zijn bedoeld voor wie de blik voorwaarts wil richten.

J. T.

[1] The Twenty Years' Crisis, blz. 304.